

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
dankah ob torekah, četrtekih
in sobotah. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerni pa ob 7.
uri večer. — Obejno izdanje stane:
za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije t. 1.50
za tri mesece . . . 3.—, „, „ „ „ 4.50
za pol leta . . . 6.—, „, „ „ „ 9.—
za vsa leta . . . 12.—, „, „ „ „ 18.—
Naročila se plačevati najprej za narobe
brez priložne suvočine se sprava se
ozira.

Poznamene številke se dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 2 svč.
izven Trsta po 4 svč.

EDINOST

Oglas se računa po tarifi v priložni; za
naslove z debelimi črkami se plačajo
preost, kolikor obsega navadnih vrst (iz
Pezlana, osmrtnice in javne zabave, o-
maši oglasi itd. se računajo po pogodbi o

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu
ulica Caserma št. 13. Vsako pismo naj
biti frankovano, ker nefrankovane se
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Namene, reklamacije in oglase spre-
jema uredništvo ulica Soliva pla-
čilo št. 3, II. nadst. Naročnine in oglase
je plačevati loče Trst. Odnos reklame
sije se proste pošilja.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorako.

„V edinosti je moč“.

V obrambo slovenskih propovedij ozir. presvetlega škofa tržaško-koperskega.

Govoril svetovalec Fran Kosec v seji mestnega
sveta tržaškega dne 17. marca 1898.

(Zvršetek.)

Toda še neko tretjo okoliščino treba omeniti.
Župnija sv. Antona novega ima tudi velik del
okolice slovenske, ker ta župnija meji od ene strani
na Opensko župnijo, na drugi pa na Katinarsko.
Bilo je pred 4 leti, ko je župnik hotel prirediti sv.
misijon za slovenske župljane, kar pa sta prepre-
čila občinska oblast in c. k. namestništvo. In kaj
so pisali takrat italijanski listi? Pisali so, čemu
da hočejo slovenski misijon vršiti ravno v naj-
veči in najlepši cerkvi sredi mesta in zakaj se ne
bi vršil v kaki cerkvi bolj blizo mestne meje, na
pr. pri sv. Jakobu? In glejte zdaj, ko je
škof odredil slovenske konference pri sv. Jakobu,
zdaj ga vendar obdružujejo, in se mu podtikaje
namenj, sovraži Italijanom! Morda bode opore-
kal kdo — kakor je bilo čitati nedolgo temu v
nekem italijanskem listu —, da so namreč poslušalci
slovenskih propovedij le nižjega stanu, in da radi
njih ni vredno vznemirjati občutljive italijansko
ljudstvo tržaško. Na to odgovarjam, kakor sem
omenil že poprej, da je katoliška cerkev name-
njena za vse ljudi brez razločka, a dostavljam še,
da je ustanovitelj katoliške cerkve, Jezus Kristus,
rekel naravnost, da je ravno oznanjevanje sv.
evangelija tudi ubogim gotovo znamenje, da je nje-
gova vera iz nebes. Katoličanom povem lahko
prav na kratko zgodbo o učencih sv. Janeza Krst-
nika, ki so prišli vprašati Jezusa: „je-li on tisti,
ki ima priti iz nebes?“ na kar jim Jezus ni za-
trdil tega suhim „da“, ampak je v potrditev po-
kazal najprej na svoje čudeže, potem pa dostavil
precej: „in ubogim se oznanjuje sv. evangelij“ —
hotel je reči: moj nauk je iz nebes, torej res-

ničen, to pričajo moji čudeži in tudi okoliščina, da
se oznanjuje ne samo bogatinom in mogočnjakom
sveta, ampak vsem, tudi ubogim. Torej, če bi po-
slušalci slov. propovedij tudi res bili le ubogi delavci,
kar pa ni resnično povse, vendar mora cerkev
katoliška tudi njim oznanjevati besede Božje! In
le to in nič drugega ni ukazal škof. Njegov na-
men je bil, da vsem ponudi prilžnost, da bi vsi
napredovali v spoznavanju verskih resnic; nikakor
pa mu ni bil namen, žaliti katero narečnost.

Slednjie omenjam, da ne bi se toliko čudil,
ako bi kako narodno ali liberalno društvo predla-
galo in sklepalo proti škofu, ker — kakor sem
omenil prej — taka društva imajo svoj ozkoobme-
jeni delokrog in svrhu. Drugače pa je z občinskim
oblastvom, katero mora biti jednako pravično vsem
občinarjem! Znano je, da imajo v občini tržaški
veliko, veliko večino ravno katoliki. Zavaljo tega
bi morale občinsko oblastvo spoštovati katoliško
cerkev in ničesar storiti, s čemer bi se hotela
ovirati svoboda cerkve v njenem notranjem delo-
vanju. Naj se mi ne prigovarja nikar, da občina
tržaška veliko troši za katoliške cerkve, in zato
da hoče imeti svoj vpliv na cerkev. Če občina
troši, ne troši iz žepa občinskih upraviteljev, ampak
iz občinskega zaklada; občinski zaklad pa je last-
nina občinarjev! Ker pa so katoliki v toliki ve-
čini v občini, se troši torej iz njihovega zaklada,
in zato občinska oblast nima pravice, posezati v
čisto notranje reči katoliške cerkve. V boljše ra-
zumljenje oglejmo si malo primero! Tržaška bol-
nišnica je občinski zavod, za katerega mera ob-
čina trošiti grozno veliko, a vendar se občinsko
oblastvo ne sme utikati v vse, posebno ne v no-
tranje zdravniške stvari. Kaj bi se reklo vendar,
ako bi občina hotela ukazovati zdravnikom, katera
zdravila naj dajejo bolnikom in v kateri meri? —
Rekle bi se, da o tem nima odlečevati občina,
ampak le tisti, ki se se učili zdravilstva, to je:
zdravniki! Tako je tudi v kat. cerkvi mnogo ne-

tranjih cerkvenih stvari, v katere se občina nima
vtikati. In taka stvar je posebno oznanjevanje be-
sede Božje, katero imenujejo cerkveni očetje hrano
in zdravilo dušno. — Zaključujem torej, da se ob-
čina nima vtikati v stvari propovedovanja, da
škof ni imel nikakega sovražnega namena proti
katerisibedi narodnosti, ampak je postopal edino
le kakor dober in skrben viši pastir, valed česar
bi bilo neopravičeno vsako postopanje proti njemu.

Sprava na Kranjskem.

(Zvršetek.)

VIII.

Oba kluba se zavezuje delovati k temu, da
se ublaže nasprotja, ki so nastala vled medseboj-
nih bojev katoliško narodne in naredne stranke na
političnem, gospodarskem, socialnem in zlasti tudi
časnikarskem polju.

Oba sprijateljena kluba se zavezuje varovati
sedanje posestno stanje obeh strank mej spravno
debe in sicer tako, da se vsaka stranka obvezuje,
ke bi v kakem volilnem okraju v tekeči velilni
dobi iz kakoršnega-koli vzroka prišle do nade-
mestne velilne za deželni ali državni zber, ne
delovati proti izvolitvi kandidata one stranke,
kateri je pripadal prejšnji poslanec. Glede volitev
v samoupravne zastope se pa zavezuje oba kluba
delevati na te, da se bode vršile sperazumno in
mirno.

Vselej pa, kadar bi vled udeležitve nemške
stranke prišel v nevarnost kandidat one slovenske
stranke, kateri se ima varovati posestno stanje,
je sprijateljena jej stranka obvezana, udeleževati
se volitve in glasovati za tega kandidata.

IX.

V prvi seji po ratifikaciji te spravne pogodbe
odpovesta se iz vse zbornice izvoljena dr. Ivan
Tavčar in dr. Danile Majaron deželnemu odbor-

„Pravice, nima nihče, toda jaz je hočem ku-
piti...“ je pritržil stavec.

„Jaz pa ga ne prodajam.“

Stavec se je namrdnil, kakor bi se hotel raz-
jokati. Petegnul je kmeta nekoliko korakov dalje
po cesti ter govoril z zamolknim glasom, tresočim
se od ganutja.

„Čemu ste se take zaretili proti meni, go-
spodar? Vidite, moja sinova živita v prepiru. Je-
den ljubi polje, drugi mlinarstvo. Nu, jaz bi hotel
nastaniti tudi mlajšega, postaviti mu mlin na ve-
ter, ga oženiti ter imeti blizo sebe. Imam že esem-
deset let, ne bom več dolgo živel na svetu, torej...
Ne pričakajte se z menoj...“

„Ali si ne morete kupiti zemljišča kje dru-
gje?“ je vprašal kmet.

„Nu, ne morem. Mi trgujemo telpompa, po več
skupaj... Dolgo bi vam moral praviti o tem. Toda
moj mlajši sin, Vilhelm, on ni kmet... Ako ne bo
imel mlina na vetru, propade revež, ali pojde v
svet. Toda jaz, stavec, hočem ga imeti pri sebi...
Torej prodajte nam svoje posestvo“, je dejal, stis-
kaje ga čimdalje mečneje za roko. „Sicer pa čuj,
je dodal tise, „dam ti pet in sedemdeset rubljev
za oral... Te je lep denar... Bog mi je priča, da
ti dajem več, nego je vreden... Kaj ne, da pre-
daš? Ti si vendar pošten človek, kristijan...“

(Priče še).

PODLISTEK.

Prednja straža.

62

ROMAN.

Poljaki spisal Boleslav Prus. Peslovenil Pedravski.

„Herr Jezus!...“ razjaril se je bradač. „Oče,
vi ste brčkone prišli radi bdenja ob pamet!... Čuj,
je rekel z jeznim glasom kmetu, „hočeva kupiti
tvoje posestvo...“

„Posestvo?“ je ponovil kmet začudeno, ožrl
se nazaj. „Posestvo?...“

Nekaj časa je premišljeval, ne znajoči, kaj
ima odgovoriti, naposled jima je rekel:

„A kako pravico imata kupovati moje posestvo?“

„Ima a denarja“, je odvrnil bradač.

„Denarja?... Jaz ga ne prodam za denar.“

To je vendar moja zemlja. Tu so že bivali moji
dedje in pradedje in to še ob časa robote. Pozneje
so moj oče po ukazu dobili te posestvo v svojo
lastnino, kakor je to zapisano v komisiji. Vladni
zemljemerec je odmeril te zemljo; na vseh papirjih
se nahajajo podpisi in pečati, kakor je treba in
potem... S kako pravico hočeta vidva kupiti moje
posestvo, ako pa je moje?“

Ves čas tega dolgega govera, govorenega z
razburjenim glasom, je bradač gledal v stran ter
žvižgal skozi zebe, stavec pa je stegnil roke ter
nestipljivo mahal z njimi. Uporabivši naposled u-
godno priliko, je zaklical:

„Ali mi dva ti hočeva plačati!... Z gotovim
denarjem... Po šestdeset rubljev za oral...“

„Tudi za sto ga ne predam“, je odvrnil Polž;

„saj nimate do njega nobene pravice“.

„Toda lahko se pogodimo z lepa“.

Kmet je nekoliko pomislil ter se nasmejaj.

„Tako stari ste“, je odvrnil, „pa nimate to-
liko rasednosti, da bi umeli, da vam jaz z lepa
ne prodam svojega posestva“.

„Čemu?... Za ta denar, ki ga vam ponujava,
si lahko kupite sa Bugom celo „vleko““.

„Ako je tam zemlja tako po ceni, čemu pa
si je vi ne kupite, marveč silite k nam?“

„Hal hal!...“ se je nasmejaj bradač, „Kmet
ni bedast, kakor vidim, ker vam govori, oče, to,
kar vam jaz penavljam od jutra do večera“.

„Počakaj, Fric“, je rekel stavec, prijemši
Polža za reko. „Gospodar“, je nadaljeval, objemaje
ga, „govorimo kakor kristijani, ne pa kakor pe-
gani. Jednega Boga vsi hvalimo, čemu se propi-
rati torej?... Jaz, vidiš gospodar, imam sina, ki je
izučen mlinar. Temu bi hotel postaviti mlin na
tem-le griču. Ko bo imel mlin, poprime se dela,
se oženi in jaz bom srečen na stare dni. Tebi je
za nič ta grič“.

„Toda te je vendar moj grič, moje posestvo“,
je odvrnil kmet. „Pojdite h komisiji in tam vam
pokažejo, da je te moje lastno posestvo in da do
istega nima pravice nihče.“

ništvu odnosno namestništvu in oba kluba se zavezuje ob nadomestni velitvi voliti tista kandidata, katera nominuje klub narodne stranke.

Ker je pričakovati, da se v tem slučaju odpove tudi dr. Adolf Schaffer svojemu mandatu v deželni šolski svet, obvezani so vsi slovenski deželni odborniki, na njegovo mesto voliti tistega deželnega odbornika, katerega odloči klub katoliško-narodne stranke.

X.

Za okrajne cestne odbore in c. kr. okrajne šolske svete imenuje vsaki prijateljni klub po jednega kandidata in slovenski deželni odborniki so obvezani, glasovati za te kandidata.

XI.

Da se pospeši zblizanje obeh strank, katero je nemogoče, dekler bode trajal gospodarski boj med njunimi pristaši, zavezuje se klubovi vodstvu delovati na to, da se snovanje novih demarnih zavodov v krajih, kjer že kateri posluje — izvzema deželno stolno mesto Ljubljana — po mogočnosti ovira. Pač pa bosta oba kluba zavezana, podpirati ustanovljanje Raiffisenovih posejilnic po večjih krajih, kjer že nebenega demarnega zavoda ni.

XII.

Ker se snovanje konsumnih društev z narodnega stališča zamore odobravati le tam, kjer je slovenski življenjski v boju z drugorodnim življenjem, z narodno-gospodarskega stališča pa le tam, kjer domača trgovina ne vatreza gospodarskim potrebam konsumentov, — zavezuje se oba prijateljena kluba, delovati na to, da se v takih krajih dežele kranjske, kjer niso dani zgorajšnji predpogoji, konsumna društva ne snujejo. Kadar bi se pa v kakem kraju imelo osnovati konsumno društvo po vplivu ali inicijativi jedne ali druge stranke, je obvezano vodstvo stranke snujoče konsumno društvo, o tem obvestiti vodstvo prijateljske stranke, da se doseže skupne postopanje.

XIII.

Zaradi velike važnosti, ki je v narodnem oziru pripisovati okrepitvi kmetijstva in malega obrtništva, obvezujeta se oba kluba, da bosta skupno delovala za snovanje kmetijskih in obrtnih produktivnih zadrug po vseh večjih krajih dežele Kranjske.

XIV.

Ko bi deželni zbor kranjski prišel v položaj, da bi iz svoje srede imel izbirati poslance za državni zbor, zavezuje se oba prijateljena kluba, glasovati soglasno za devet kandidatov, katerih pet bode imenoval klub katoliško-narodne, štiri pa klub narodne stranke. V slučaju, da bi iz tako voljenega državnega zbora vršile se velitve v delegacije, imata se voliti prvi člen in njega namestnik jedenkrat iz narodne, drugokrat iz katoliško-narodne stranke.

XV.

Prepovedano je poslancem obeh klubov, stopati v stvarih, o katerih je odločal skupni odbor ali pa skupščina obeh klubov, v dogovor z nemško deželnozborsko stranko. Kdor bi ravnal proti tej določbi, zahtevati sme skupni odbor, da se izključi iz kluba.

XVI.

Ta dogovor je sklenjen za sedanjo deželnozborsko velično dobo in se v tej dobi ne more odpovedati.

Izgotovi se pa v dveh enakih izvodih, katere podpisajo vsi poslanci, ki so člani prijateljenih klubov. Oba izvodov shrani po jednega načelnik vsakega kluba.

Ta dogovor odobruje.

Vodstvo katoliško-narodne stranke.

V Ljubljani, dne 24. februarja 1898.

Za izvrševalni odbor katoliško narodne stranke: Fran Pevše, t. č. načelnik in deželni poslanec; Detela, deželni glavar; dr. Papež; Andrej Kalan, deželni poslanec; dr. Ignacij Žitnik, deželni poslanec; J. Azman, deželni poslanec; Franc Schweiger, deželni poslanec; Tomaž Kajdič, deželni poslanec; Fr. Kešak, deželni poslanec; F. Modic, deželni poslanec; Gabr. Jelovšek, deželni poslanec; Primož Pakiž, deželni poslanec; V. Pfeifer, deželni poslanec.

Za izvrševalni odbor narodne stranke:

Lenarčič; dr. D. Majoren; Pardan; Anton Klein, deželni poslanec; Fr. Višnikar; Ivan Bežič deželni poslanec; Iv. Hribar; Marnik; dr. Tavčar; Peter Grasselli.

Deželni zbor istrski.

XVII. seja dne 26. februarja 1898.

(Dolge.)

IX.

Italijani zahtevajo, naj bo v Pulju sedež nadzornikov italijanskih šol v okraju puljskem, pazinskem in v mestu Rovinju. — To naj bi bilo, ako je brez škode.

X.

Deseta zahteva Italijanov gre za tem, da bi se hrvatska šola v Pazinu premestila kam ven iz mesta. Ta šola obstoji malo let, a obiskovana je mnogoštevilno. A sedaj naj bi se premeščala! Tu je videti očitno, da Italijanom ni do nauka, ni do napredka.

XI.

Italijani hočejo, da se na Voloskem zasnuje italijanska javna ljudska šola. Taka šola že obstoji za dečke in deklice, ali žalibog, ni take hrvatske šole. Mesto da bi se tožili naši, se tožijo oni. Gospodi je na zobeh privatna ženska šola, v kateri poučavajo sestre reda sv. Ivana od Pavla. — Naši bi imeli tu več prigovarjati, nego pa Italijani. Ali na vse zadnje nikdo ne sili nikogar, da bi moral zahajati v to šolo. Voloskim oblastim je dolžnost, da pazijo, da se poučuje kakor treba, starišem otrok pa, da izražajo svoje želje.

XII.

Teh de sedaj navedenih 11 zahtev je le ponovila deželnozborska večina. Novih zahtev je stavila pet. Prva je ta, da se odstrani profesor na učiteljski v Kopru, g. Kožuh, ker je baje razlalil Italijane. Vsa pripovedka o tem je osnovana na krivih podatkih in je zasrkana, zbež česar je tudi zahteva neopravičena popolnoma.

XIII.

Deželni odbor se pozivlja, da za bodoče zasedanje deželnega zbora priredi načrt, katerim bi se določilo število otrok, potrebno za snovanje posebne šole, kjer že obstoji šola, mešana po jeziku. — To je vse nepotrebno, raztrošno, krivično. Ko ne dajejo šole za stotine hrvatskih otrok, pa naj bi dajali morda za 10, 15 italijanskih otrok!

XIV.

Deželni odbor se pozivlja, naj imenuje osebe, ki bi se pridruževale odposlancem deželnega odbora na razpravah na licu mesta, ki se odrede v odločitev splešnega snovanja primanjkujočih šol. Te osebe naj bi se plačevale iz deželne blagajne. — Povsem nepotrebna in potratna zahteva.

XV.

Šolske oblasti se bile prisiljene, da se na moški šoli v Pazinu odpravile dva razreda, na ženski pa jeden razred, ker so bili ti razredi slabo obiskani. Večina deželnega zbora pa zahteva, da naj se ne odpravijo ti razredi, ampak naj deželni odbor poplača strošek zanje iz deželnega zaklada. Tu imate, tako postopa italijanska večina z žulji n'areda!

XVI.

Deželnozborska večina pozivlja deželni odbor, naj po svojih odposlancih v c. k. deželni šolski svet brani prava in interese dežele (katere? to je razvidno iz tega, kar smo povedali ravnokar); in ko bi videl, da ne pomaga nič, naj odpezo svoje odposlance, in naj protestuje na ministerstvu za nauk in bogočastje!

Ako bode deželni odbor stavljal predloge in zahteve, kakor jih je do sedaj in po nazorih večine; ako pa bode c. k. deželni šolski svet postopal nepristranski, pravično in zakonito, potem odposlanci deželnega odbora ne bode dolgo sedeli v c. k. deželni šolski svet.

Tu smo torej označili vse ono, česar si žele Italijani na pelju šolstva. Prihodnjič pridejo na vrsto zahteve Hrvatov in Slovencev.

(Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 22. marca 1898.

Državni zbor je začel zopet svoje zasedanje — nečuvanim skandalom. Poživljena dvojica Schönerer-Wolf se ni mogla brzdati ni toliko, da bi se vsaj tvoritvena seja izvršila dostojno. Na tem, kar sta počenjala že včeraj ta dva nemška suroveža, mora obliči rudečica srama vsakega Avstrijca brez razlike narodnosti, ako ima le iskro

ljubezni do te domovine svoje. Pa kako smešni smo, ako govorimo o čutu srama, kadar govorimo o teh najnovejših predstaviteljih nemške kulture!

Pričnimo torej kratkim poročilom svojim. Pred parlamentom se je zbrala velika množica ljudstva. No, ta množica se je vedla mirno. Notri v parlamentu pa je bilo živahno in nervozno gibanje zlasti, ko se je doznalo o viharjih v seji nemške katoliške ljudske stranke. Dvojica večnih intrigantov v tem klubu, Dipauli-Zallinger, sta ozlovoljena; ker je bil zastopnikom te stranke pozvan v ministerstvo baron Kast in ne morda — Dipauli. Da se maščujeta, naspretevala sta Dipauli in Zallinger najedločneje, da bi nje člen dr. Fuchs prevzel predsedništvo zbornice. Ker pa se je velika večina kluba izrekla za kandidaturu Fuchsovo, izstopila sta oba iz izvrševalnega odbora oziroma iz parlamentarne komisije desnice. Vesti o tej krizi so še pevekšale razburjenje v zbornici. In tudi na Fuchsa samega se ti dogodki napravili toliko utis, da se je branil prevzeti predsedništvo. Zmešojava je bila na vrhuncu, ko so zahtevali tudi Čehi, da se mora izveliti prejšnje predsedništvo, ker bi se dezdevalo sicer, da je večina kapitulirala pred opozicijo. Ne, slednjic se je posrečilo dru. Ebenhochu, da je potolažil dra. Fuchsa zagotovitvom, da mu bode ves klub katoliške ljudske stranke stal zvesto na strani, in istotako se je posrečilo prizadevanjem vlade in Peljakov, da so Čehi odstopili od svoje zahteve.

Tako se je mogla pričeti otvoritvena seja, ko so ustopili vsi ministri z grofom Thunom na čelu. Zlasti finančnega ministra dra. Kaizla se njega sorojaki pozdravljali najpriserneje.

Povedali smo že, da je bil predsednikom izvoljen dr. Fuchs, ali komaj je odprl usta, da bi se zahvalil zbornici, že sta začela Wolf in Schönerer svojo gonje proti njemu v žargonu — bezalc in pijancev. Opsipala sta ga najizbranejšimi posvkami. Nemca sta klicala — Nemcu: Schuft, Zuchthaus, vrzem vam tintnik v glavo, hudodelec, v zapor z vami, v prisilno delavnico, lopov, gauner, strokovnjak v lepovstvu, brezobraznež, jaz ga ne poznam, izdajalec države, državni zločinec, doli s kanalijo itd. itd.

Med tem vriščem in temi odmevi nemške kulture je goveril novoizvoljeni predsednik zbornice. Zatrjal je, da si bode prizadeval, čuvati na vse strani stališče in ugled parlamenta, ter preprečiti vse, kar bi utegnilo škoditi dostojanstvu zbornice. Nadeja se, da ga bodo podpirali v tem vsi poslanci brez razlike stranke in narodnosti. Glede lex Falkenhaya je izjavil predsednik, da je ta sklep sedaj neveljaven, ki se ne more uporabljati več, kajti to je bila le provizorična odredba in je zastarela zaključanjem državnega zbora. — Zastopniki vseh opozicijskih strank so izjavili, da se ne zadovoljujejo s to kratko izjavo predsednika glede lex Falkenhaya, ker zahtevajo formalnega sklepa zbornice, da je bila lex Falkenhaya nezakonita. Ker pa sta posl. dr. Pergelt (v imenu nemške narodne stranke) in dr. Steinwender (v imenu ljudske stranke) podala svoji opozicijski izjavi vsaj — v dostojni obliki in se druge opozicijske stranke včeraj niso udeležile škandala, zasramovala sta Schönerer in Wolf še njiju, zlasti pa Steinwenderja, kateremu je očital Wolf, da je izjedne sklede z vlado.

Po teh hrupnih prizorih je ustal ministerski predsednik grof Thun in je podal svojo izjavo, o kateri govorimo niže doli na drugem mestu.

Ko je završil min. predsednik, je predlagal posl. Steinwender, naj se v prihodnji seji prične razprava o izjavi grofa Thuna. Temu predlogu so pritrdirile vse stranke, ker vse žele, da bi razprava donesla več jasnosti o namelih grofa Thuna.

Predsedništvu zbornice je došla cela vrsta nujnih predlogov. Posl. Kaiser in tovariši so predlagali, da se bivši ministerski predsednik grof Badeni položi na zatožno klop, ker je dal izvesti predlog Falkenhayaov; isto predlagajo posl. Pergelt in tovariši ter Rieger in tovariši. Poslanec Lichtenstein in tovariši predlagajo, naj se takoj odpravijo jezikovne naredbe, naj se izda jezikovni zakon, oziroma, naj se izvoli odsek, ki bi izdelal tak zakon. Slični predlog so stavili posl. Funke in tovariši. Le-ti zahtevajo, naj bi ta odsek v treh mesecih izdelal detični zakon, o čemer naj bi veljalo kakor norma, da nemški jezik bodi državni

jezik, raba drugih jezikov po posamičnih kronovinah pa naj bi se določila s plošnim zakonom. Posl. Vašaty je predložil tri nujne predloge. Jednega radi nemških državnih izpitov na vseučilišča češkem, dva pa, ki sta naperjena proti najvišemu sodišču, zahtevajoča, naj se pozovejo člani tega sodišča, da se držijo zakonov in da najvišje sodišče preklicne neko razsodbo svojo.

Tudi gosposka zbornica je imela včeraj svojo otvoritveno sejo, v kateri je grof Thun podal jednako izjavo, kakor v zbornici poslancev. Govor ministerskega predsednika je bil vsprejet živo pohvalo. Izvolili so se potem člani delegacije in kvotna deputacija in seja se zaključila.

Izjava ministerskega predsednika grofa Thuna v včerajšnji seji zbornice poslancev se je glasila v svojem jedru: Za prvo svojo dolžnost smatra vlada, da se zopet uvedejo redni parlamentarni odnosi in da redno razvijemo zakonodajo, sosebno sedaj ko zahtevata korist države in potrebno gospodarsko krepljenje, da se parlamentarnim putem rešijo dogovori z ono drugo polovico države. V tem smislu apeluje vlada do vseh, katerim je na srcu ugled države, in katerim je draga važnost parlamentarnih oblik. Zvesta zgodovinskih sporočilom avstrijske monarhije se bode vlada v svojem poslovanju držala načela pravičnosti do vseh plemen in prebivalcev države. Branila pravo, red in avtoriteto, bode vlada uveljavljala to načelo ustavnim putem, ko bodo odločala o političkih in gospodarskih zahtevah. Skrbela bode za koristne socialne reforme za povzdigo materialnih in нравstvenih odnosov prebivalstva, zlasti pa onega, ki se živi od dohodkov svojega dela. Podpirati hoče industrijo in kmetijstvo. Vlada želi, da bi se združile vse stranke v doseganju teh ciljev. Predpogoj temu je, da se ublažijo narodna nasprotstva. To bi bila mirovna akcija, za kakoršno je posebno ugodno zlasti leto. Vlada stori vse možno v dosega tega cilja. V imenu Avstrije se obrača vlada do vseh strank in se nada, da bodo pripravljene opravljati v nevarnem pojemanju nahajajoče se, ali za blager ukupnosti in nje delov neobhodno potrebno državno delo.

Ta izjava ministerskega predsednika je presenetila zbornico po splošnosti svoje vsebine, ker se ne spušta v nikako podrobnost. Opozicijske skupine je osupnilo sosebno to, da ne omenja ni z jedno besedo njih zahteve, da bi se potem zakona uredilo jezikovno vprašanje. V naših očeh pa ima ta izjava veliko prednost pred svojodobnimi izjavami grofa Badenija, ker ne dela tistih nepotrebnih komplementov pred blestečo nemško kulturo. To je bilo tudi jako previdno od grofa Thuna, kajti takim laskanjem bi se le ulivale olje v ogenj nem. šovinizma v zbornici in bi se še bolj oddaljevali od rešenja navedenega vprašanja!

Iz „Slovenske krščanske narodne zveze“. Tudi ta naša parlamentarna skupina je imela seje včeraj jutraj. Posl. Vuković je poročal o svojih pogajanjih, ki jih je imel kakor zastopnik te skupine z vlado in izvrševalnim odborom desnice. Potem je podala skupina nastopno izjavo: 1. da bi bila pripravljena glasovati zopet za Abrahamowicza in za Kramarja, a ker sta ta dva odklonila volitev v predsedstvo, bode glasovala za tiste kandidate, katere določi desnica; 2. da smatra lex Falkenhayna za neveljavno; 3. da zahteva aktiviranje zakona o regulaciji uradniških plač; 4. da je njen kandidat za podpredsedniško mesto dr. Ferjančič. Ta je izjavil, da sicer ne aspirira na to mesto, a da je prevzame, ako bo izvoljen.

K položaju. V poročilu o otvoritveni seji zbornice poslancev vidijo čitatelji, kakimi škandali se je pričelo to novo zasedanje. Res je sicer, da so se udeleževali škandalov le mala četica veleizdajskih Schönenerer-Wolfovcev in da sta aktivno nastopala le Wolf in Schönenerer; res je celó to, da so druge opozicijske stranke skušale na rahlo reagirati proti groznemu terorizmu; in tudi to ni ravno neverjetno, da bi se mnogokateri Nemeč rad osvebodil iz železnega oklepa teh nihilistov in parlamentarnih anarhistov. Res je nadalje tudi to, da je plamen, ki so ga zanetili, jel paliti tudi take prste, ki so dosedaj znašali netivo na kup. Vse to utegne biti res, ali vprašanje je, da-li se oni, ki so zanetili ogenj, sploh še v stanu — gasiti. Kajti danes spleh ni več odvisno od parlamentarnih skupin nemških, da li bodi obstrukcija,

ali ne, ampak od činiteljev, ki stoje izven zbornice. Ti činitelji, volilci, se razbeljeni in v teh činiteljih je moč Schönenererja in Wolfa! Denimo tudi, da imajo ostale nemške stranke resne volje udušiti ogenj, denimo tudi, da svedejejo Schönenererju in Welfu roke v tolake, da ne bosta mogla nasiljem motiti razprav, ali ust jima ne more mašiti nikdo! Nikdo ne more preprečiti, da ne bi govorila skozi okne ven, da ne bi v nemala strasti. Ta je nevarnost, v tem tiči usodna zaresnost sedanjega položaja, od todi izvira nevarnost, da ostane srditost v parmanenci in da ne bode moglo tako hitre prodreti pametno spoznanje. Ozirom na to nevarnost nam je pričakovati usodnih odredb. Posl. Wolf je žugal včeraj celó z revolucije na Češkem. No, do tega ne pride, ker je činiteljev tu, ki bi znali pokazati o pravem času, da take „plemenite“ želje niso izvedljive. Državi nevarna revulucija je v nas izven okvira možnosti ali v obseju možnosti je reakcija od strani države na škodo onim institucijam, ki naj bi bile simbol prava in svobode državljanov. Wolf in Schönenerer sta včeraj mnogo kričala o zločincih, ali v resnici sta le ona zločincea na parlamentarizmu Avstrije. Ta je v nevarnosti danes.

Zmaga antisemitov. Včeraj so se vršile na Dunaju dopolnilne občinske volitve za dve mesti v II. okraju in v Josefstadt. V obeh okrajih se magali antisemitje.

Iz zbornice poslancev Ogerske. Včeraj je nadaljevala zbornica razpravo o finančnem zakonu. Ob tej priliki je prišlo v razgovor tudi socialistiške gibanje na Ogerskem. Grof Appenyi je govoril o nevarnostih socializma. Minister za notranje stvari pl. Perczel je izjavil, da socialistiško gibanje ponehuje sedaj tudi v najnevarnejših krajih. Vendar pa treba previdnosti. Vlada bode postopala z vso energijo.

Različne vesti.

Spur med občino in kurijo. Pod tem naslovom je celó „Mattino“ od minole sobote najodločnejše obsodil postopanje občinskega sveta zoper škofa tržaškega radi slovenskih propovedi pri sv. Jakobu. Po svoji obliki da izraža to postopanje popolne pomanjkanje vsacega spoštovanja, stvarno pa je usodno že radi dostojanstva osebe, zoper katero je naperjena. Škofa bi hoteli nekako kaznovati zate, ker heče skrbeti za vse svoje verne brez razlike narodnosti. Toda vsi imajo pravico poslušati besedo Božjo v svojem jeziku. Nadalje hvali „Mattino“ govor občinskega svetovaleca gospoda Kesca, ki je jasno razložil vzroke, ki so vodili škofa. Sklep mestnega sveta treba torej grajati najodločnejše, kateri sklep je vzbudil veliko nevoljo med velikim delom prebivalstva. Sicer pa ni pričakovati drugačnih sklepov od mestnega sveta, ki celó vero podreja politiki in strankarskim ozirom.

Isti list odgovarja v nedeljo zopet zlasti na očitanje, da se škof Šterk čuti Slovana. „Mattino“ vprašuje: Mar se Francoz ne čuti Franceza? Mar se Nemeč ne čuti Nemca? S tem pa še ni rečeno, da hočeta raznaroditi druge! Odrejenjem slovenskih propovedi v razmerju se številom Slovencev je škof vršil le svojo apostolsko dolžnost. Kaker avstrijski državljan pa mora biti jednako naklonjen vsem narodnostim. Le skrajna zla volja more videti v slovenskih prepovedih za Slovence kakovo posevenjevanje cerkvá. Dobri katoliki laške narodnosti ne merejo biti nasproti temu, ako je prilika tudi Slovence, da merejo biti deležni verske tolažbe, tembelj, ker so se slovenske propovedi določile ob takih urah, ke je v cerkvi le slovenskega ljudstva!

Vsi ti dogodki pa da kažejo, kake malo resni so gospodje v občinskem svetu, kajti v podlago vsemu so jim obrekovanja vsega, kar ni v njih kregu.

Tako je „Mattino“ pisal o sporu med škofom in občinskim zastopom in je pisal — menda še nismo bili v položaju, da bi mu mogli pripoznati to brezpogojno — pametno!

Nečuvens! „Amicovci“, se tista mala četa mladih laških duhovnikov, ki se je pod vodstvom par starejih tovaršev stabilirala kakor poseben odsek ultra-Italijanov za proganjanje Slovencev. V zadnji številki se bavi tudi z nami in

ljubljskim „Slovenecem“. Za danes ne moremo odgovarjati na te napade na naš list — ker imamo drugega posla v obilici — in se omejuje na to, da ponatnememo tu „Slovenecem“ kratki odgovor, ki se glasi:

„Amico“ in mi. V svoj. poslednji številki se glasilo tržaških katolikov od kričev nekako zaganja v nav, ker se pritužujemo zoper politiko, katero tirajo njegovi sodružniki nasproti šavenškemu prebivalstvu Trsta in njega narodnosti glečerskih reči, ker nam nedostaja časa, da bi odgovarjali že danes, kakor je v tem obziru potrebno, zagotovljamo gospodo okoli „Amica“ samo toliko, da je naša dolžnost, potegovati se za tržaške Slovence v cerkvi, čeravno izhaja naš list v Ljubljani. Gospodo ženira to, da gleda i naše oko na njihovo početje, ker bi sploh najrajši, da jih ne „moti“ nikdo in da peitalijančujejo v svojem tiru dalje. Čutijo se, kakor hudobnež, ki je učinil zlo, potem pa skuša isto opravičiti pred svetom na jeden ali drugi način. Bodite pravični in pustite v miru, kar ni vašega in takoj bode mir besedi! Dokler pa stikate po naši narodni lasti in vlečete v svoj laški tabor, kar ni laško, tako dolgo bodemo stali na braniku“.

V dodatku pa moramo opozoriti mi cenjene čitatelje, da je ta podružnica — „Piccolova“ zlezla že tako nizko, da indirektno zanikuje avtoriteto svojega lastnega škofa in dvomi na pravičnosti njegovih naredeb. Ta podružnica — „Piccolova“ tira svojo nesramnost tako daleč, da v sedanji borbi v cerkvenih stvarih smatra občino jednakopravnim činiteljem z — škofom in izvaja potem: „ker si verniki žele miru, a ker ni možno priti do sporazumenja med škofom in občino, pa obrnimo se do — više avtoritete“. A ne mislite nikar, da je morda menil „Amico“ s tem, da naj bi se obrnil — do više cerkvene avtoritete, ampak Tržačani — prosimo, te stoji šro na belem v „Amicu“ — naj bi se preko glave svojega škofa obrnili naravnost do naslednika sv. Petra v Rimu ali pa do nuncija na Dunaju!! V Rim ali na Dunaj naj bi šla deputacija, ki naj bi predložila spomenico, ki naj bi pojasnila ves spor!

Kaj pravite k temu! Ali ni to nečuvstvo? Ali ni to škandal? Ali ni to prikrito ščuvanje proti škofu? Verniki naj bi šli pred više avtoriteto sodit o lastnem škofu! Umeli bi, ako bi napisale kaj tacega kako posvetno glasilo, ali, da duhovniki tendenciozno načinom izrekajo svoj dvom na tem, da-li ima prave občina ali škof, in še to v tako jasnem slučaju — to je škandal, to je revolucija proti lastnemu škofu! To je očitno ščuvanje: „vi laški verniki! Nikar ne verujete v pravičnost svojega škofa! In ob zaključku ima „Amico“ še teliko žalostnega poguma — ali pa je morda to pojav slabe vesti? — da pravi, da je napisal to le z željo, da se utrdi avtoriteta, ki mu je „sveta in nedotakljiva!“

Sedaj nas umejo čitatelji, zakaj smo rekli v današnjem zjutranjem izdanju, da so „Amicovci“ zlezli na nivo, na katerem nismo navajeni videti duhovnika!

Občinski svet tržaški bode imel jutri (v sredo) peto javno sejo z dnevnim redom, določenim za četrto sejo. Pričetek ob 7. uri zvečer.

„Brivec“ je izšel. Peta je raznih vesti, šal in drugega drobiža. Prinaša tudi lepe slike. V tabakarnah ga dobite po 5 nvč.

Šolski dom v Gorici. Novo poslopje pe krasnih načrtih inženirja Hraskega se prične zidati prihodnji teden. Ta teden dovažajo že gradivo. — Poslopje bo stalo v Križni ulici (via della Croce) nasproti stanovanju vlč. g. dr. Antona Gregorčiča. Poleg pritličja bosta še dve nadstropji; šolskih sob bo esajst. — Poslepje bo krasno tudi na zunan.

Društvo začne terej zidati, a denarja je podpisanege šele 10.000 gold. Toda zaupanje v narodno požrtvovalnost je tako veliko, da se ne mara dalje odlašati z delom. Na jesen bo torej že stalo krasno poslepje „Šolskega doma“. Rejaki, zdaj je najlepši čas, da dokažete svojo velike požrtvovalnost za prekornisto narodno stvar. Kdor se še ni oglasil . . . . ., naj vendar čim prej stori!

„Soča“. Pevske društvo „Skala“ v sv. Križu bode imelo svoj občni zbor v nedelje dne 27. marca 1898 v svoji društveni sobi. Zborovanje se prične po sv. maši. Vršla se bode volitev novega odbora.

